

ФІЛОСОФІЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

А.Є. Лебідь, *канд. філос. наук, доцент*

Обговорення методики викладання філософських дисциплін повинно відбуватися на деяких рівнях: загально-методичному, на якому потрібно виявляти оптимальні принципи університетської дидактики, безвідносно до того, до якого конкретного предмета вони відносяться; специфічно-гуманітарному, на якому варто виявляти особливості навчання студентів тих знань, що містяться в "науках про культуру" або "про дух", за відомими епістемологічними опозиціями. Щоб освітити всі ці рівні вузівської дидактики, треба було б написати солідний навчальний посібник, де викладаються загальновідомі, хоча на практиці далеко не завжди здійснювані педагогічні принципи.

Зміни останніх років набули революційного значення, які мали прямі світоглядні наслідки, що суперечливо позначилися на філософії як теоретичному усвідомленні й обґрунтуванні світогляду людини: відмови від підпорядкування догмам так званої "марксистсько-ленінської філософії" і знайдена свобода мислення виявилися не тільки безумовним благом, але і безсумнівним злом для науково-теоретичного дискурсу. Воно виявляється в нестримному переростанні свободи мислення у сваволлю, коли проблематичною стала сама можливість відрізнити змістовність думки й інтелектуальну глибину від претензійної балаканини на високі теми, ігри словами, у кращому випадку публіцистичного "самовираження" автора, іноді володіючого секретами ораторського мистецтва, що частіше ховає бідність думки за оригінальністю самого висловлення.

У навчальному процесі така інтелектуальна вседозволеність таїть велику небезпеку – дискредитує саму філософію, стираючи грань між нею і різними варіантами псевдофілософії, вона виховує у молодих людей любов не мистецтва в собі, а себе в мистецтві. Подібна ситуація неминуче виникає в педагогіці, коли під час лекції викладач викладає свою точку зору як нібито єдину або єдино вірну, і студентові, особливо на молодших курсах, доводиться сприймати цю позицію викладача на віру, або, відчуваючи її сумнівність, самотійно відправлятися на пошуки інших поглядів на даний предмет.

Уявляється, що педагогічна позиція викладача повинна бути іншою: він повинен викладати можливо більш об'єктивно і широко основні концепції того спектра думок, що існує в даному розділі

філософської думки, суть полеміки, якщо вона мала місце, і після цього викладати свою точку зору, аргументуючи свої згоди і незгоди з попередниками і колегами.

За такої методики викладання досягаються наступні цілі: по-перше, учбово-інформаційна – студент отримує знання про історію і сучасний стан вирішення даної проблеми у світовій філософській думці; по-друге, інтелектуально-виховна – у студента формується свідомість необхідності обґрунтовувати власні погляди, а не обмежуватися їх високою оцінкою тільки на тій підставі, того що це його уявлення; по-третє, діалогічно-творча – студент набуває розуміння того, що філософія – не віщання, не пропаганда, не заклинання, не самовираження, а діалог мислителя зі своїми попередниками і сучасниками, плоди якого зобов'язані своєю евристичною цінністю не тільки його розумові і талантові, але сукупному інтелектуальному потенціалу людства; по-четверте, морально-естетична – студент може і повинен вчитися культурі полеміки з носіями інших точок зору, заснованої на повазі до іншодумства й умінні коректно, красиво, і коли це можливо, дотепно відстоювати свою точку зору.

Вперше з філософією як навчальною дисципліною студент зустрічається на перших курсах університету. До цього часу вони принаймні чули про певні проблеми, поняття філософської науки. Вони з легкістю оперують багатьма її поняттями, із хвацькістю вимовляють десяток імен класиків й у деяких студентів формується думка, що вивчення філософії справа, практично, вирішена або, у крайньому випадку, не настільки обтяжна. Але міркуючи подібним чином вони помиляються у своїх судженнях. Для того щоб студенти усвідомили ці труднощі вже на ранніх стадіях вивчення історії філософії, загальної філософії бажано було б запровадити в основну сітку спецкурсів, спецкурс "Вступ до філософії", на частку якого і випадає задача пропедевтики, особливо конфігурації філософії, специфіки розвитку, принципів і логіки її розвитку, основних поняттях і напрямках.

Для полегшення роботи та глибокого засвоєння матеріалу слід запропонувати студентам таку програму курсу, у якій особлива увага приділялася б вивченню творів класиків філософської думки. Лекції, побудовані на вирішенні проблемних питань, аналізові конкретних

творів, повинні дати історіографію та бібліографію, вибудувати логіку розвитку мислення, показати її основні взаємозв'язки і звучання.

Характер і зміст сучасної філософії і методи її дослідження значною мірою визначаються і повинні визначатися основними тенденціями розвитку, специфічними особливостями, найважливішими проблемами і задачами нашої переломної і критичної епохи, епохи глобальних соціально-політичних і культурних змін, відкривши шлях для становлення нового світу. Філософія у своєму баченні і розумінні світу і людини використовує не тільки наукове знання, але й інші форми духовної культури, весь сукупний досвід людства. От чому вона виступає не тільки як теорія світу і людського пізнання, але і як наука про життєву мудрість, як спосіб орієнтації у світі, як практико-духовний спосіб освоєння і перетворення дійсності і людини. Так філософ сприяє виявленню й обґрунтуванню тих вищих цінностей і імперативів, що є визначальними для характеру і спрямованості людської діяльності в сучасній історичній ситуації. І проте будь-яке його судження повинне бути сполучене із знанням реального стану справ в історії сучасної філософської думки.

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Гльоза В.В., *зр.ЕФ-65*

Актуальність проблеми обумовлена тим, що в сучасних умовах національно-культурне відродження України розвивається складно та суперечливо. Переконані, що консолідація українського суспільства можлива за умови єдності національної самосвідомості, основу якої складає українська національна ідея.

Ідеї у процесі їх матеріалізації можуть догматизуватися, науково обґрунтовуватися, набуваючи форми теорій, або виявлятися у формі ідеологій (релігійних, політичних). Політична ідеологія і політична психологія є складовими частинами політичної свідомості, яка, у свою чергу, є складовою частиною політичної системи суспільства.

Політична система – це інтегрована сукупність політичної влади, політичних відносин, політичної культури та свідомості, політико-правових норм, що задають соціальну стабільність суспільству,